

ikaslearen liburua

Mugairen hasten baita Belateko malda

I g a r a

EGILEAK:

Proiektuaren arduraduna:	Juxto Egaña (HABEko Hizkuntzaren Didaktika arduraduna)
Kudeaketa:	Joanba Bergara (HABEko Prestakuntza arduraduna)
Koordinatzaile didaktikoak:	Esther Isasa (HABEko teknikaria) Eskarne Lopetegi (HABEko teknikaria)
Partehartzaileak:	Esther Isasa (HABEko teknikaria) Eskarne Lopetegi (HABEko teknikaria) Xabier Yurramendi (HABEko teknikaria)
Euskararen zuzenketa:	Boni Urkizu (HABEko teknikaria)
Diseinua eta maketazioa:	Olaia Ubeda Sabin Arzelus (HABEko teknikaria) Gemma Sarasua (HABEko idazkaria)

Gure esker ona ondoren aipatzen direnei hainbat material eta ideia hartzeko baimena eman digutelako.

Lakasta, J.K. Santxikorrota: sexua, drogak... In Euskaldunon Egunkaria, 1997ko azaroaren 27koa
Elizondo, I. Barauaren menpe, In Emakunde aldizkaria, 94ko martxoa. 14. alea (52. or.)
Bengoa, A. Ezkerraldea arriskupean daukan hauts zuria, In ARGIA, 1997ko urriaren 5koa
Fernandez, L. Hamarkadako elurtea, In Euskaldunon Egunkaria, 1996ko otsailaren 25koa
Corostiaga, H. Birziklatze plangintza ehun mila pertsonari helaraziko dio Distrituak, In Euskaldunon Egunkaria, 1997ko azaroaren 30koa
Euroa ezartzearekin batera amnistia fiskal erraldoia dator, In ARGIA, 1997ko otsailaren 16koa
Aldabe, K. El Niño, In Euskaldunon Egunkaria 1997ko urriaren 19koa
Lakasta, J.K. Belateko tunelak zabalik, In Euskaldunon Egunkaria 1997ko azaroaren 27koa
Euroari buruz jakin nahi duzun... ia guztia, In ARGIA, 1997ko apirilaren 27koa
Pelloren esperientzia pertsonala, Euskadi Gaztea: Hi bizi haiz, hi saioa. (98.01.14)
Jubilatuak aholkulari, Euskadi Irratia: Salako leihoa saioa, Xabier Mendiguren (97.11.07)
Txanponen arteko balioa 1999tik 2002. urterarte, Euskadi Irratia: Goizak Gaur albistegia (97.11.24)
Belateko tunelak zabaldu dituzte gaur, Gaur egun (97.12.26) ETB
Gizakien aurkako minak, Gaur egun saioa (97.12.01) ETB
Hiesa: Unicef, Gaur egun saioa (97.12.01) ETB
Hiesa: Hego Euskal Herrian, Gaur egun saioa (97.12.01) ETB
Langabeziaren datuak, Gaur egun saioa (97.11.28) ETB
Santa Luzia FERIA, Bertatik bertara saioa (1996.12.17) ETB
Ikasketa planak: P. Salaburu, Gaur egun saioa (97.11.27) ETB

1. Sarrera

1 . Lan-egitasmoa	4 . or.
2 . Ikastunitatearen ibilbidea	4 - 5 . orr.

2. Sekuentziak

A Sekuentzia

1 . jarduera: Gustuko bidean maldarik ez!	6 - 13 . orr.
2 . jarduera: Kausa eta ondorioa kate motzean	14 - 18 . orr.

B Sekuentzia

3 . jarduera: Euroa	19 - 20 . orr.

C Sekuentzia

4 . jarduera: 'El Ni o' ez da hain umea	21 . or.
5 . jarduera: Handik eta hemendik	22 . or.

D Sekuentzia

6 . jarduera: Hitzontziak martxan	23 . or.

3. Eranskinak

1 . Autoebaluazio-orria	24 - 25 . orr.
2 . Testuak	26 - 34 . orr.

1 Sarrera

1

Lan-egitasmoa

Unitatearen bukaeran beste ikaskideen aurrean gai bat ahoz azaltzeko gauza izango zara. Horretarako, hainbat ahozko eta idatzizko eredu izango dituzu eskura, baita aukerazko gaitzerrenda bat ere. Bukaeran saio bakoitza grabatu egingo da.

2

Ikastunitatearen ibilbidea

entzumena

irakurmena

mintzamena

idazmena

irratia

bideoa

aukera-maukera

hausnarrean

material osagarriak

A Sekuentzia

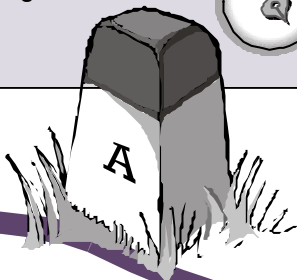
1. GUSTUKO BIDEAN MALDARIK EZ!^a

- Eskema idatzi eta ahoz azaldu
- Narrazioa eta azalpena aurrez aurre.
- Jatorrizko hitzunen azalpenak: hainbat komunikazio-estrategia ikusi; hipotesiak egin eta hutsuneak bete.
- Izenburuak informazioa aurreratzen duenean... (6.or)

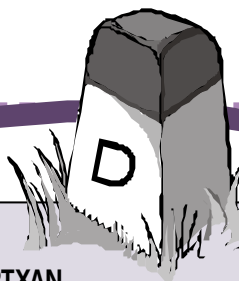
2. KAUSA ETA ONDORIOA KATE MOTZEAN

- Ondorioak aurreikusi.
- Irakurketa xehea eginez, ideien kateaketa-modu jakin honi antzeman.
- Azpimarratutako egiturak multzokatu. (14.or)

4

IKASLEAREN LIBURUA
• 3. MAILA

D Sekuentzia
6. HITZONTZIAK MARTXAN
○ Aukeratutako gaia ahoz azaldu.
Grabatu egingo da.
(23.or)

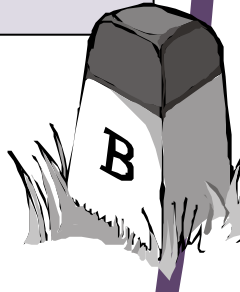
C Sekuentzia
4. "EL NIÑO" EZ DA HAIN UMEA
○ Diseinuaren eta maketaren osagarriak lagun,
informazioa aurreikusi. Testuan dauden
hutsuneak bete.
(21.or)

5. HANDIK ETA HEMENDIK
○ Ahozko ereduen lanketa: azalpenerako
euskarrien eta baliabideen aurkezpena.
(22.or)

B Sekuentzia
3. EUROA
○ Entzundako testua berreraiki
(19.or)

○ Biografiaren
lanketa
(7.or.)

○ Albistegiak ikusi
eta izenburu egokia
bilatu
(13.or.)

○ Gertaerak kontatuz
(15.or.)

○ Zeuk azpimarratu
(18.or.)

○ Gure kontaketa-
-azalpenaren
ingurukoak:
TEST PSIKOLOGIKOA
(10.or.)

○ Nola multzokatuko
ditut?
(18.or.)

2

Sekuentziak

s e k u e **A** n t z i a

1 **jarduera** Gustuko bidean maldarik ez!

Kotxea izan ala ez, beti bilatzen dugu errepideez hitz egiteko aitzakia, batez ere txarrak direla, zuloz beteta daudela edo aspaldian ez dela konponketarik egin. Kotxeak bai, hobetu egin dira, ez horrela errepideak.

Dena dela, Administrazioak egiten ditu tarteka saiakera batzuk, zenbait errepide berri irekiz, mendiak zulatuz, etab.

Horrelako lanak bukatutakoan, berriz, pertsonaia ospetsuren bat ekartzea derrigorrezkotzat jo ohi da, inaugurazio-ekitaldiari merezi duen sona emateko.

1 Zein da zure iritzia inaugurazio-ekitaldiei buruz? Iritzia azaleratzen laguntzeko, hementxe dituzu zenbait galdera. Irakur itzazu eta pentsatu erantzunak:

- ✓ Nolakoak izaten dira horrelako inaugurazio-ekitaldiak?
- ✓ Zertarako egiten dira? Publizitatea egiteko? Jendea jakinaren gainean jartzeko?
- ✓ Horrelakoetan, zenbat diru gastatzen dela iruditzen zaizu? Gehiegi al da?
- ✓ Nor gonbidatzen da normalean? Zertarako?
- ✓ Parte hartu al duzu sekulan horrelako ekitaldiren batean? Zeinetan?

Komenta itzazu erantzunak zure ondoko ikaskidearekin.

- Aspaldian izan zuten ideia gauzatzeko garaia iritsi zaie Santi eta Anderri, SANTXIKORROTA izeneko liburudenda zabaldu baitute Iru ean. Irakurri irekiera horren berri ematen duen berria eta presta ezazue taldean jai horretarako egitaraua idatziz. Eginkizun horretarako baliagarri izango zaizuen galdera-sorta bat emango dizue irakasleak. Arretaz irakurri eta taldean eztabaidatu.
- Gogoan har parte hartuko dutenei postaz bidaltzekoa dela. Beraz, lehenik eta behin idatzizko zirriborro bat egin beharko duzue. Bigarren idazketan zuzenago eta egokiago idazteko aukera izango duzue.
- Ondoren ahoz azalduko duzue (talde bakoitzak bozeramailea aukeratu ondoren) puntuz puntu egingo dena.

6

IKASLEAREN LIBURUA
• 3. MAILA

Santxikorrota: sexua, drogak...

Santxikorrotaren irekiera-ekitaldirako egitaraua

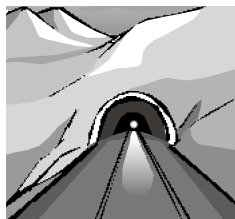
Santxikorrota bidelapurrraren historia interesgarria iruditu bazaizu, saia zaitzke datu gehiago biltzen. Irakasleak esango dizu zer egin.

A Sekuentzia

Belateko tunela

- 2 Beste inaugurazio-ekitaldi an egunero eta komunikabideetan siko duzun bideo-pasartean ere baina hasiera falta zaio.

serioagoak ere egiten dira gure arte-
ematen zaigu horien berri. Orain iku-
horrelako ekitaldi bat duzu ikusgai,

- Saia zaitetz aukera hauen artean zein izan daitekeen asmatzen:

- a) Publierreportajea, Nafarroako Gobernuak bere zerbitzuen berri ematekoa. ☐
- b) Arkitektu-talde batek beren bilera baterako prestatu duen lana. ☐
- c) Albistegi bateko zati bat. ☐
- d) Belateri buruzko erreportaje historikoa. ☐

Nork, norentzat eta zertarako egina da, beraz?

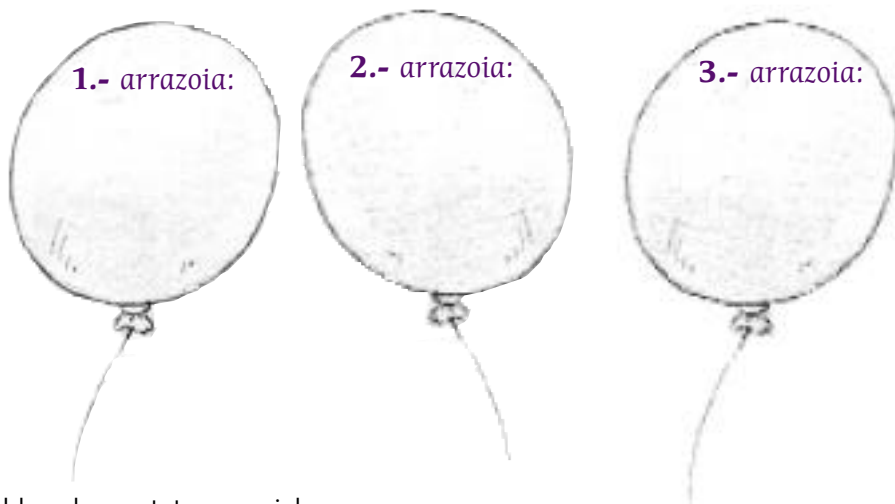
NORK:

NORENTZAT:

ZERTARAKO:

- Arrazoitu itzazu zeure aukerak idatziz. Zergatik uste duzu hori?

- Taldean komentatu arrazoiak.
- Bideoaren bigarren zatia arretaz ikusiko duzu zure hipotesiak zein neurritan bete diren jakiteko.

8

IKASLEAREN LIBURUA
• 3. MAILA

-
- Bi zatiak gogoan dituzula, osa itzazu ondorengo taula hauek batean zein bestean jasotako ekintza/ideiekin:

1. ZATIA

Inaugurazio-ekitaldian

- Juan Carlos Erregek tuneleko argiak pizteko botoia sakatu du.

-
-
-
-
-

2. ZATIA

Belateko tunelak

- Egiteko uste baino denbora gehiago behar izan dute.
- Euskal Herriko luzeenak dira.

-
-
-
-

-
- Zati batek tunelen inguruko azalpenak ematen dizkigu; besteak, berriz, ekitaldian gertatu denaren kontaketa.

Zein da bata eta
zein bestea?

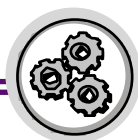
Zerk adierazi dizu hori?
Nola atzeman duzu?

- Azal iezaiezu zeure iritzia ikaskideei.

Ikusi dugun bezala, zenbait gertakarien kontaketa azalpenak bertan txertatzen dira askotan, zenbaitetan xehetasun gehiago ematea beharrezko jotzen delako, Belateko tunelen kasuan bezalaxe. Komunikabideek, beraz, azalpenak ematen dituzte albistearen kontaketa hornitzeko.

Eta guk nolako azalpenak ematen ditugu?

Eta zuk?

- Zeure buruaz gehiago jakiteko aukera emango dizugu orain. Galdeketari erantzun eta emaitza baremoarekin konparatu. Ea zenbat puntu lortzen dituzun!

TEST PSIKOLOGIKOA

Pelikula bat kontatzen dudanean:

- a) Beti nahasten naiz
- b) Atzera jo behar izaten dut askotan, gauzak ahaztu zaizkidalako
- c) Beti moztu behar izaten dut, ondokoa aspertu egiten zait-eta
- d) Normalean ez naiz zinemara joaten

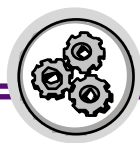

Etxera berandu iristen naizenean, atzerapena justifikatzeko erabiltzen dutan estrategia:

- a) Gurasoak asper-asper egiten dira nire azalpenekin, luzeegiak dira-eta
- b) Ez naiz erantzuteko gauza izaten
- c) Ez naiz inoiz berandu iristen
- d) Ez naiz gau osoan etxean azaltzen, azalpenak eman beharrik ez izateko

Gaisotu eta sendagilearen kontsultan:

- a) galderei erantzutera mugatzen da nire jarduna
- b) sendagilea da nire galderei erantzuten diena
- c) ez diot sendagileari ezer kontatzen, haren lana baita nire gaisotasunak asmatzea
- d) Ez naiz sekulan gaisotzen

Beste pertsona bati gertatutakoa kontatu nahi dudanean:

- a) Azkenean, beti kontatzen dut niri gertatutako ze edo zer
- b) Entzuleak ez du jakiten nori buruz ari naizen, ezta zer gertatu zaion ere
- c) Xehetasun gehiegi ematen ditut
- d) Ez dut inoiz besteri gertatzen zaionaz hitz egiten, ez baita nire postura

Kotxe-istripu bat ikusi eta lekuko izan beharko banu:

- a) Ez nuke jakingo nondik hasi eta, beraz, ikusitakoa ukatu egingo nuke
- b) Xehetasun handiak emango nituzke, adi egoten bainaiz horrelakoetan
- c) Nahikoa lan izango nuke neure burua lasaitzen
- d) Ez naiz batere morbosoa eta horrexegatik ez nintzateke begira geratuko

BAREMAZIOA

Zure erantzun gehienak d) atalekoak izan badira, garbi dago azalpenak emateko, agian, ez duzula arazo handirik izango, baina bai gure gizarte honetan integratzeko. Beste edozein ataletakoak izan badira zure erantzunik gehienak, zaude lasai; ez zara oso azalpen txukunak emateko gai, baina zure irakaslearen laguntzarekin eta zure aldetik lan pixka bat eginez, lortuko duzu hobetzea.

Baremazio hau ikerketa zientifiko baten ondorio izan dela uste baduzu, zoaz psikologoarengana zure arazoez ez dute-eta euskararekin zerikusirik.

- Honelako egoera baten aurrean jarri eta presta ezazu zeure jarduna, beste ikaskideen aurrean egiteko. Gogoan hartu grabatu egingo dugula eta zuk emandako argibideak zaindu beharko dituzula:

- Nola lortu zenuen daukazun lana eta zer egiten duzu?

- Emaiguzu seme-alabekin sortu zaizun arazoren baten berri eta kontaiguzu nola konpondu zenuen.

- Kontatu neska/mutilen batekin ateratzeko izan duzun estrategia, baita nolako emaitzak lortu izan dituzun ere.

...

- Irakasleak galdera batzuk emango dizkizu zure jarduna ebaluatzeko. Hausnar itzazu eta hitz egin berarekin atera dituzun ondorioei buruz, ea bera ere bat datorren.

3

Ez pentsa: hitzun arruntarentzat ez da hain gauza erraza ideiak garbi adieraztea, ikusi bestela...

Orain entzungo duzuna Pello izeneko mutil bati gertatzen zaiona da: arazo larri bat du, gaztetandik arrastaka, atzetik datorkiona.

- Entzuten hasi aurretik, irakur itzazu koadro honetan ageri diren informazio-zatiak.
Saia zaitetz galderen erantzunak eta erantzunen galderak asmatzen.
- Eztabaida itzazu zeure ikaskidearekin hutsarte horien inguruko zure usteak.
- Entzun bitartean, saia zaitetz koadroa osatzen.

GALDERA	ERANTZUNA
Zergatik esan nahi du Pellok bere benetako izena?	
	Kalean, asteburuetan izugarriak ikusten dituelako, alkoholaren eragina beldurgarria delako.
Nolakoa zen Pelloren etxeko giroa 14-15 urte zituenean?	
	Asko, koadrila bat zuen Usurbilen, beste bat Lasarten eta beste bat Zarautzen.
	Amak eta anaiak.
Zer egiten zuen Pellok egunean zehar?	
	Konpultsiboa, trago batean edaten zuen botila.
Zein karreratan hasi zen Pello?	Txirrindua utzita, parrandaren karreran hasi zen berriro.

- Komenta itzazue binaka zeuen aukerak.

Ikusi dugunez, askoz ere errazagoa da esatea egitea baino, azalpen txukun batek baldintza asko bete behar ditu-eta.

Komunikabideetako esatariek guk baino erraztasun handiagoa dute hizketarako, jarioa, ohitura... Ematen dizkiguten berriak garbi eman behar dizkigute eta horretarako erabiltzen duten baliabideetako bat informazioa aurreratzea da. Berrien inguruko irudi adierazgarriekin batera, hitzak, izenburuak... jartzen dizkigute begi aurrean. Saia gaitezen gu ere lan horretan!

- 4
- Beste bideo-pasarte batzuk izango dituzu jarraian ikusgai: Zein izenburu jarriko zenioke bakoitzari?
 - Eztabaida ezazue taldeka zein diren izenbururik egokienak. Arrazoitu eta azaldu zein irizpideri jarraitu diozuen.

IZENBURUAK

1.

2.

3.

4.

Telebistan ikusten ditugun berriak arrazoi ezberdinengatik izaten dira albiste. Batzuetan fetxa jakin baten inguruan sortutakoak dira, beste zenbaitetan, berriz, esperientzia pertsonal interesgarri baten berri ematen dute... etab. Orain arte ikusitakoak aztertu eta saia zaitez ondoren ematen zaizkizun aukerekin lotzen:

ALBISTEAK

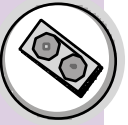
Belateko tunelak
Gizakien aurkako minak
Hiesa: Unicef
Hiesa: Hego Euskal Herrian

ARRAZOIAK

Fetxa jakin bat
Esperientzia pertsonala
Datuak
Gertatutakoaren kontaketa

Etxean ere saia zaitezke, gaueko albistegia entzunda, siloian eserita zaudela, patxadaz ikusitako berriei euskaraz izenburu egokia bilatzen. Komenta itzazu zure aurkikuntzak gelan hurrengo egunean.

Gizakien aurkako minak
Hiesa: Unicef
Hiesa: Hego Euskal Herrian

2 jarduera

Kausa eta ondorioa kate motzean

Telebistaz gain, irratia dugu albiste iturri nagusia. Euskadi Irratitik grabatu dugu entzungo duzun testua. Hona hemen SECOT izeneko elkarteari buruz Xabier Mendigurenek emandako informazioa. Jubilatuak dira bertako bazkideak. Ikus ezazu hainbat pertsona ez direla alferrik jubilatzen, ez horixe!

- Xabier Mendigurenek adierazpenetatik ideia batzuk dituzu ondoren. Saia zaitez testua entzun baino lehen sailkatzen.

- 1.- SECOT elkartean, jubilatuak debalde aholkuak ematen aritzen dira.
- 2.- Lehenengo lan egiten dute kontsultorio baten laguntza jasotzeko dirurik ez dutenekin, hasiberriekin...
- 3.- SECOTek ez die eskaria egiten duten guztiei erantzuten.
- 4.- SECOTen esperientziak asko eman du eta emango du.
- 5.- Esperientzia nahi baduzu, erosi zahar bat.
- 6.- Badugu oraindik zaharregandik zerikasiasia.
- 7.- Elkarte-arauak ondo finkatuta daude.
- 8.- Asmo nagusia: dirua irabaztea ez duten erakundeei erantzun nahi die.
- 9.- Lukro-asmorik gabeko elkarte bat da.
- 10.- Gehienez sei hilabeteko harremana izaten dute laguntza eskatu duenarekin.
- 11.- SECOT-en esanahia "Seniors españoles para la cooperación técnica" da.

SARRERA

-
-
-
-
-

GARAPENA

-
-
-
-
-

ONDORIOA

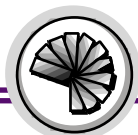
-
-
-
-
-

- Testua entzun eta zure ikaskideekin batera egiazta ezazu egindako sailkapena.

Jubilatuak aholkulari

Denok dakigunez, gero eta zahar gehiago ditugu inguruan eta egoera honek izango du eraginik gure artean.

- Saia zaitez ondorioak aurreikusten eta zerrenda bat osatzen.

This image shows a full page of graph paper. It features a uniform grid of small squares across the entire surface. Along the top edge, there are ten circular punch holes, evenly spaced. On the left side, near the top, there are five purple checkmarks arranged vertically. The rest of the page is blank.

- Zeure ikaskidearekin elkartu eta adostu zerrenda. Gero, talde handian arrazoitu beharko dituzue zeuen aukerak.

Baina, zalantzarik gabe, egoera pertsonaletatik salto egiten badugu, aurkituko ditugu gure artean oso **ondorio larriak** sortzen dituzten beste hainbat fenomeno, besteak beste: natura, administrazioaren erabakiak, gaisotasunak...

A Sekuentzia

2

Irakasleak banatuko dizuen testuan, (piska bat ilunduta) ageri diren ideiak irakurrita, saia zaitezte ondorengo eskeman txertatzen. Horretarako,

- Banaka jarrita testuaren gainirakurketa egingo duzue. Testuaren nondik norakoari igarriko diozue, testuinguru osoaiaz aztertuz. Irakurketa xehea, ordea, juxtu-juxtu lauki barruan dagoen pasarteetan bakarrik egingo duzu.
- Beheko eskema beteko duzu irakurritako informazioa baliatuz.
- Zure testu berbera irakurri duten beste ikasleekin bildu eta eskema adostu beharko duzue. Ondoren, osatutako zuen taldeko bozeramaleak eskemen berri emango die beste ikaskideei. Horretarako eretroproiektorea erabil dezakezue.
- Azalpenak bi ardatz edukiko ditu: 1.- Testuaren nondik norakoa, 2.- Kausa-ondorio kateak.

Jarri hemen egokitu zaizun testuaren izenburua:

KAUSA

ONDORIOA

✓

●

✓

●

✓

●

16

Birziklatze plangintza
ehun mila personari
helaraziko dio Distrituak

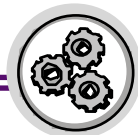
Nabarmena da gure hizkuntzak ideiak horrela kateatzeko erabiltzen dituen baliabideak ugariak direla. Kausa-ondorioak kateatzeko adibide batzuk ikusi dituzu aurreko testuan. Oraingo honetan, berriz, irakurri (Ik.lib.26.or) eta ipin ezazu arreta azpimarratuta dauden egituretan. Horretarako bete itzazu jarraian dituzun orritxoak egitura horiek sailkatuz:

ADITZAK

IZENAK

BESTE EGITURA BATZUK

- ✓ Lokailuak:
- ✓ Kausa-ondorio kateaketak:
- ✓ Sintaxia:

Har ezazu tartetxo bat egin duzun sailkapena hausnartzeko:

Nolakoak dira aditzak?
Ezaugarri komunik bai?
Hiztegiaren ezaugarriak?

Erregistro arrunteko hitzak al dira?
Hirugarren multzoan sartu dituzunek zer dute elkarren
antzeko eta zer diferente?
Zein ondorio atera daiteke multzokatze hauetatik?

***“Euroa ezartzearekin batera, amnistia fiskal erraldoia dator” artikulua langai
(Ikus, eranskinean 28.or)***

Ikusi ahal izan dugunez, testuetan baliabide batzuk nabarmentzen dira, hainbat fenomenoren/erabakiren/gertakariaren ondorioak adierazteko.

Gure hizkuntzak testu honetan nolako arrastoak utzi dituen sakondu nahi baduzu, hona hemen proposatzen dizugun lana:

Etxean: Azpimarra itzazu testuan egitura adierazgarrienak.

Gelan: Konpara zuk azpimarratu dituzunak zure ikaskideak azpimarratu dituenekin: Alde handiak egon dira? Bat etorri zarete azpimarratutakoetan? ...

Taldean: adostu itzazue azpimarratutako egiturak, aukera guztiak arrazoituz. Zuen helburua irakaslea konbentzitzea da. Hori egiteko, aldeztatik aukera ezazue zeuen artean idazkari bat.

s e k u e B n t z i a

3 **jarduera** Euroa

Zertxobait gehiago dakigu denok orain euroaren ezarpenari buruz, baina... Nahikoa ote da dugun erronkari aurre egiteko?

Kontuan har dezagun erabaki honek izugarrizko ondorioak izango dituela gure eguneroko bizimoduan. Ba ote dakigu, bene-benetan zer datorkigun gainera?

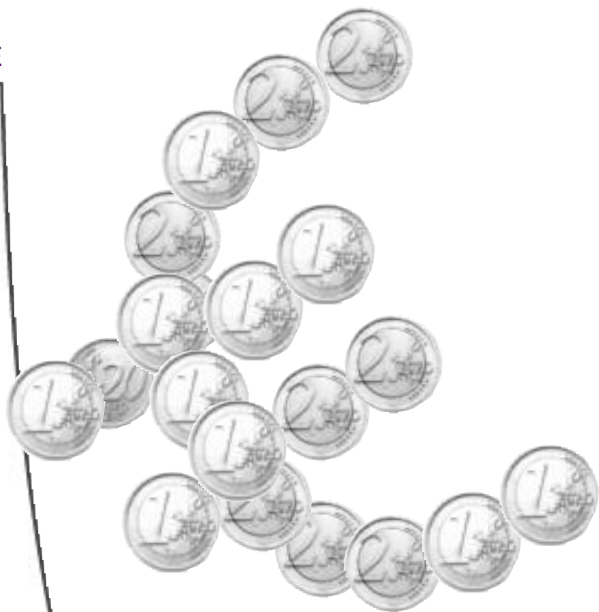
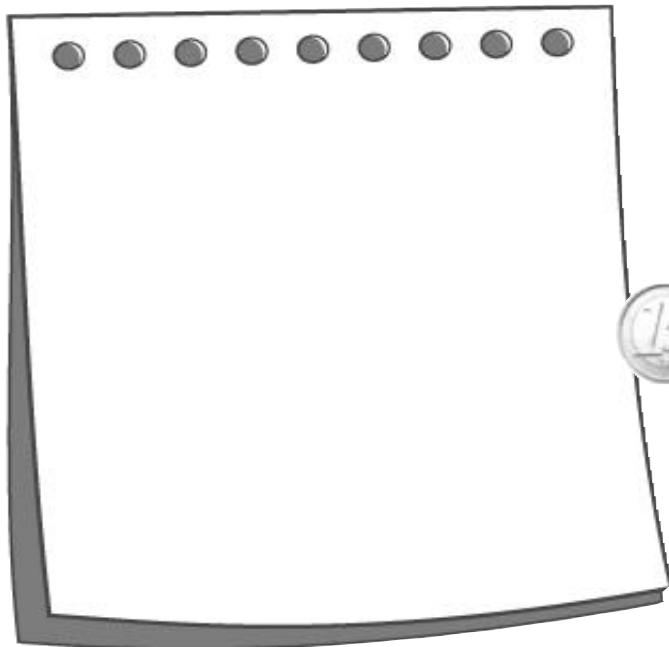
Entzungo duzun testuaren inguruko azalpenak emango dizkizu irakasleak. Aditu arretaz! Oso entzungai laburra da eta informazio asko emango du denbora laburrean. Lasai egon, helburua ez baita dena ulertu eta berridaztea, orohar zertaz hitz egin duen idatziz, modu txukunean, jasotzea baizik. Kontuan hartu, irratia entzuten dugunean ez dugula hitzez hitzeko entzunketa egiten, mezu orokorra baino ez dugula jasotzen.

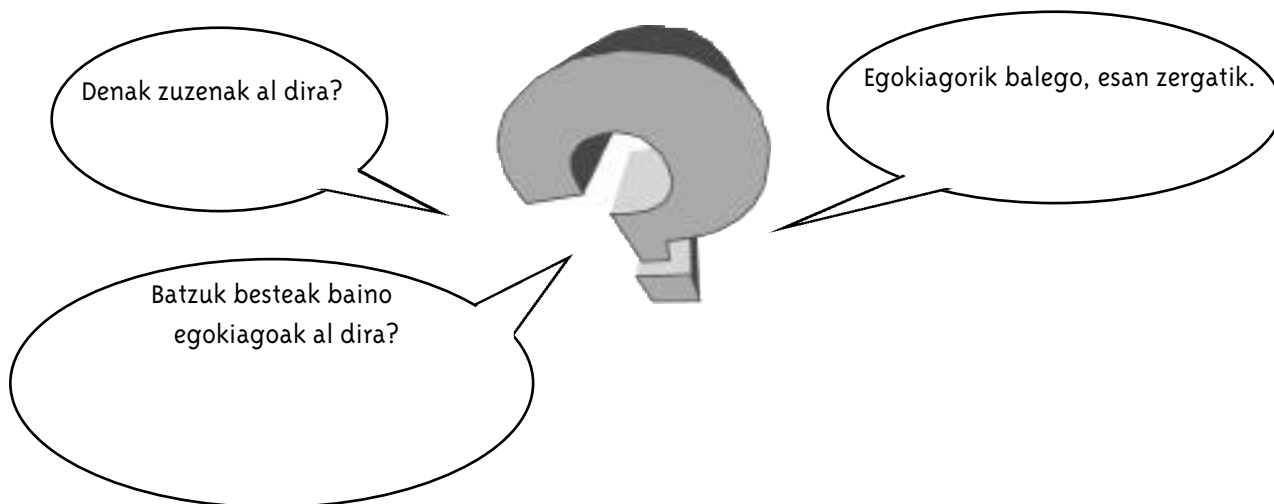
B Sekuentzia

- Entzun ahalean, ideia nagusiak jasotzen saia zaitez. Baita ideia horien arteko loturak zein diren erreparatzen ere. Nahi baduzu, jaso ideia eta lotura horiek idatziz.

TXANPONEN ARTEKO BALIOA 1999tik 2002. URTERARTE

- Bigarren entzunaldian, osatu jaso ez dituzun hainbat ideia eta lotura.
- Ondoren, zeure ikaskideekin komentatu eta osa ezazu falta zaizun informazioa.
- Irakasleak arbelean jasoko ditu idatzi dituzuen ideiak eta loturak. Aztertu eta erabaki taldean:

- Zalantzak argitzeko, kontsulta ezazue irakasleak emango dizuen materiala.

s e k u e **C** n t z i a

4 **jarduera** “El Niño” ez da hain umea

Euroa alde batera utzi eta gure bizimoduan aldaketak eragiten dituen beste zerbaiti helduko diogu orain. Natura baita gure eskuetatik ihes egin eta gure inguru guztia suntsitzeko indarra duena. Uholde, lehorte, suteak...

El Niño

Jo ezazu 30 eta 31. orrialdeetara. Testu baten maketaziorako osagai batzuk ikusiko dituzu. Irakasleak, hainbat informazio kendu du zuek edukiari buruzko hipotesiak egin ditzazuen.

- Taldeka, galdera hauei erantzun beharko diezue:

Zein da testuaren gai nagusia?

Nork idatzi du?

Norentzat idatzi du?

Zertarako, zein helbururekin?

Ba al dakizue ezer gai honen

inguruan? Zer?

- Hurrengo orrialdeetan (32-34. orr.), osagarri batzuk falta dituen testu bat duzue. Testu honen hutsuneak bete. Aukera bat baino gehiago ikusten baduzu, jarri.
- Taldean aukera posible guztiak aztertu.
- Zein neurritan asmatu duzuen ikusteko, irakasleak testu orijinala emango dizue.

21

IKASLEAREN LIBURUA
• 3. MAILA

5 **jarduera** Handik eta hemendik

Jarduera honetan hiru bideo-pasarte ikusiko dituzu. Kazetariak albisteak emateko euskarri desberdinak erabili dituzte. Bide anitz, beraz, informazioa eman eta osatzeko.

Zuk zerorrek ere aukeratu beharko duzu zeure ahozko azalpenean zein bide erabili beste ikaskideei gai baten inguruko informazioa emateko.

- Bideoak ikusi ahalean, jarri gurutzetxo bat dagokion zutabean.

EZAUGARRIAK

1.BIDEO-PASARTEA

2.BIDEO-PASARTEA

3.BIDEO-PASARTEA

LEKUKOEN ADIERAZPENAK

☐
☐
☐

GRAFIKOAK

☐
☐
☐

ADITU BATEN ADIERAZPENAK

☐
☐
☐

KAZETARIAREN ZUZENEKO KONTAKIZUNA

☐
☐
☐

ESTUDIOAN BERTAN GONBIDATUA EGOTEA

☐
☐
☐

KAZETARIAK ESTUDIOETATIK KONTATUKO DU GERTATUTAKOA, IRUDIAK DESKRIBATUZ

☐
☐
☐

UMEEI ZUZENDUA

☐
☐
☐

UMOREZ EGINDAKOA

☐
☐
☐

TONU ERABAT FORMALEAN

☐
☐
☐

ENTZULE ESPEZIALIZATU ETA ADITUEI ZUZENDUA

☐
☐
☐

ENTZULEAREN JARRERAN ERAGITEKO

☐
☐
☐

BAKARRIK INFORMAZIOA EMATEKO

☐
☐
☐

DIBERTITZEKO

☐
☐
☐

EGOERA JAKIN BAT SALATZEKO

☐
☐
☐

PUBLIKOAREN PARTE HARTZE ZUZENA DAUKANA

☐
☐
☐

IKUS-ENTZULE ARRUNTARI ZUZENDUA

☐
☐
☐

s e k u e D n t z i a

6 **jarduera** Hitzontziak martxan

Orain arteko lanketak azken eginkizunaren mesedetan egin ditugu, bidea egiten lagundu baitigute. Beraz, badugu eskuartean nahikoa langai aukerak egiteko. Dena dela, hemendik aurrerako erabakiak zuk zeuk bakarrik hartu beharko dituzu.

Hasteko, gaia erabaki beharko duzu. Horretarako irakasleak aukeran eman dizkizu batzuk. Hala ere, zuk beste gai bati heldu nahi badiozu, galdeiozu irakasleari ea gai hori egokia den ala ez.

Gogoan hartu zein baliabide dauzkagun azalpenak emateko: grafikoak, adituen adierazpenak...

Aukera itzazu batzuk, zure ahozko azalpenaren euskarri izango direnak.

Balia zaitetz zenbait estrategiaz. Ikastunitate honetan euskarri lexikala eta mapa semantikoaren teknikak landu dituzu. Ezin lagungarriago izango dituzu zeure azalapenerako. Besterik ere erabil nahi izatera, inork ez dizu ezer galaraziko.

Z eure azalpenaren helburua erabaki behar duzu: informatzeko soilik den, zerbait salatzeko, entzuleak konbentzitzeko... Hizketaldiaren tonoa eta hizkuntz erregistroaz ere pentsatu beharko duzu.

S aioaren mamira iristekoan, gaia garatzeko zein hizkuntz baliabide erabiliko duzu? Kausa eta ondorioa kateatzeko egiturak baliatu!

I zenburuarekin akordatu. Berak jasoko du datorren informazioaren muina.

G aia eta euskarriak erabaki ondoren, adostu itzazue zeuen artean azalpenak emateko txandak.

P restaketarako ordu eta erdi izango duzu. Azalpenerako, berriz, hamabost minutu.

S aioak grabatu egingo ditu irakasleak (edo beste ikasleek).

Hartutako erabaki guztiekin, unitatean zehar ikasi eta ikusi duzun guztia gogoan hartuz, saia zaitetz zeure denborari ahalik eta etekinik handiena ateratzen. Ea ikaskideak gustura uzten dituzun! Gogoan hartu ez dituzula hainbat gauza alferrik egin eta atzera jotzea ondo etorriko zaizula.

23

IKASLEAREN LIBURUA
• 3. MAILA

3

Eranskinak

1

Autoebaluazio-orria

Ezer berririk ikasi al duzu unitate honetan?

Lexikoan:

Ideiak lotzeko baliabideetan:

Ekoizteko estrategietan:

Komunikatzeko estrategietan:

Komunikabideetako testu-eren egituran:

Interakziozko egoeretan:

Bakarriketetan:

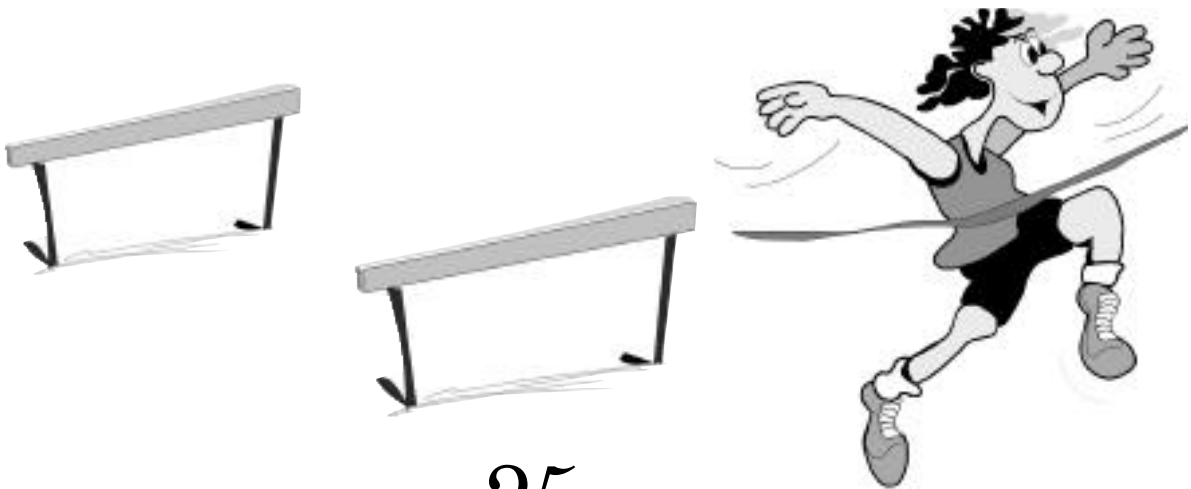

Ikasitakoa erabili al duzu azalpena egiteko? Zertan?

Azalpena berriz egin beharko bazenu, zer aldatuko zenuke?

Euskarriekin asmatu al duzu?

Jendaurrean hitz egiteak izan al du zure jardunean eraginik
Maila jasoagoan aritu al zara? Arrazoitu zeure aukera.

Testuak

g i z a r t e a

Egunkaria

Igandea,
1997-ko
azaroak
30

x

Birziklatze plangintza ehun mila pertsonari helaraziko dio Distrituak

Baiona-Angelu-Miarritzeko hirugarren hondakin biltegia inauguratu zuten atzo

B AM Distrituko etxe hondakinen birziklatze-kanpainak sei hilabete bete dituela-eta, balorazio ezin hobea egin zuten atzo Alain Lamassourek eta birziklatzeaz ardurazuzko diren ordezkariak. Gisa horretan, orain arte 45.000 biztanle ukitzen zituen plangintza 100.000 pertsonari helaraziko diote. Hirugarren hondakin biltegia inauguratu zuten, eta heldu den urterako laugarrena prest egonen da.

Hur Gorostiaga/Angelu

2002. urtean azken hondakinak soilik gordetzen ahalko dira, 1995 urteko otsaileko legeak agintzen duenez. Hots, desegin edo birziklatu ez daitezkeenak soilik metatzen ahalko direla. Bertze hondakin oro, bildu eta tratatu beharko da eta horren ardura erakunde publikoen gain egonen da. Etxe hondakinak dira nagusiak gaur egun. Horregatik, Baiona, Angelu eta

Miarritzek osatzen duten Distrituak kanpaina indartsua abiarazi zuen maiatzean. Batetik, jendea hondakin biltegietara bidera-tzeko informatzen eta bestetik, hondakinen biltzeko sistemak muntatzen jardun dute. Sei hilabeteko esperimenduak 45.000 pertsona ukitu ditu. Baina arrakasta ikusirik eta beharrek galdeginik, birziklatze plangintza eskualdeko 100.000

pertsonari helaraziko diote, Alain Lama-ssourek atzo azaldu zuenez. Horretarako ezinbertzekoak izanen dituzte hondakin biltegiak. Justuki atzo, Angelun Aturri ibai bazterrean eraiki berri duten hondakin-biltegiaren inaugurazioa egin zuten 2 milioi liberako aurrekontuarekin. Hamar urteren buruan amortizatuko dela adierazi zuten agintariak. Izan ere, birziklatzea ez da errentagarria.

Burdinkiekin dirua irabazten bada ere, kartoiarekin justu sortutako gastuak ordaintzen dira. Paperarekin, merkatuaren gorabeherak diru galtze gehiago sortzen dute irabazi baino, eta beirak, berriz, ez du batere dirurik ematen. Baina Estatuak hainbat neurri hartu ditu birziklatzea bultzatzeko. Adibidez, biztanle bakoitzeko hiru kilo plastiko biltzen direlarik, plastiko birziklatu tona bakoitzeko 1.500 libera ordaintzen bada (40.000 pezeta), biztanle bakoitzeko lau kilora heltzean tona bakoitza

4.500 libera ordainduko da (115.000), Distrituko ordezkariak azaldu zutenez. Beraz, lurralde erakunde ororen interesa ahalik eta gehien biltzea izanen da. Helburu horretan heldu den urteari begira laugarren hondakin biltegia zabalduko dute Baionako iparraldean, eta 1999. urtean bertze bi gehiago. "Gisa berean, Estatuak hainbat zerga abiarazi ditu, enpresek gero hondakin gisa geldituko den materiala biltzeko tasa bat ordain dezaten. Gainera, zenbat eta materia birziklagaitzagoa izan, hainbat gehia-

go ordain-duko du ekoizleak, adierazi zuen Lamassourek. Heldu den urterako, Frantziako batez bestekora heltzea espero dute Distrituko agintariek. x

XXI. mendeko diru-iraultzarekin, tropelean kokatzeko borroka eta diru beltza buruhauste

Euroa ezartzearekin batera amnistia fiskal erraldoia dator

Diru-iraultza handienaren ateetan gaude. Euroa izango da Hamabosten Europan zehar, 400 milioi kontsumitzaileen artean erabiliko den diru bakarra. Dublinen ezagutarazi zen, abenduan, bilete berrien diseinua.

EUROPAKO Moneta eta Ekonomi Batasunean (MEB) sartzen diren herrialdeak —1998ko apirilean jakingo da zeintzuk diren— euroa hasiko dira erabiltzen 2002. urteko urtarilaren 1etik aurrera. Ondorioz, eta sei hilabeteko gehieneko epean, baliorik gabe geratuko dira beste monetak.

Munduko lehen merkatu-potentziaren

moneta izango da euroa. Adituen esanetan, euroa aldaketa eta erreserba-moneta garrantzitsuena bihurtzeko nazioarteko merkataritzan, dolarren eta yenaren ondoren. Beraz, beren monetarekin jardun ahal izango dute europarrek nazioarteko trukean.

Aldaketak eragin handia izango du europarren ohituretan, baita banku-zerbitzuen

erabiltzaileengan ere, oro har ia populazio osoarengan; eta zer esanik ez, diru beltza dutenengan.

Ikusi beharrekoa da, bestalde, Espainia —Euskal Herriak ez baitu subiranotasunik— sartu al daitekeen, aurreikusitako egutegian, moneta bakarraren atzetik dabilen estatu talde horretan. Gobernua ziur dago Espainiak baldintza

guztiak beteko dituela —Barne Produktu Gordina, inflazioa, defizita, interes-tipoen jaitziera eta abar— eta lehenetakoa izango dela Moneta eta Ekonomi Batasunean. Bestelako iritzirik ere bada, ordea. Nazioarteko inbertitzaileen arabera, Espainiak % 80ko aukerak ditu MEBn sartzeko. Uste horretakoa da JP Morgan konpainia, moneta bakarrera-

ko irizpidea dela eta, herrialde guztien egoerari eguneroko jarraipena egiten diona. Baina beste aditu zenbaitek, BBVkoek (Banco Bilbao Vizcaya) edota BCHkoek (Banco Central Hispano) Espainiari %80koa baino aukera txikiagoa ematen diote.

BBVk, esaterako, Espainiarentzat % 60ko aukera azpimarratzen zuen joan den azaroan. BCHk, berriz, % 50etik gorakoa. Banka Pribatuaren Espainiako Elkartearen adituek eta Nazioarteko Finantza-Aztertzaileek ere adierazi dute beren iritzia, eta hauen arabera, Espainia lehenengo tropelera iristeko aukerak %50etik gorakoak eta %65-70en artean, hurrenez hurren, egon daitezke. Alabaina, apurka herrialde guztiek igo ahal izago dute euroaren gurdira.

Eta bankuek zer?

1999tik 2002ra bitartean, lekuan lekuko dirua besterik ez dute eman-go finantz erakundeek. 2002 urteko lehen sei hilabeteetan lekuan lekuko dirua ezezik, euroak ere eskuratu ahal izango dira kutxako leihatiletan eta kutxazain automatikoetan. Lehenengo sei hilabete hauetan, ordea, diru guztia eurotara trukatu beharko da leihatiletan, beranduen jota, 2002 urteko uztailaren 1etik aurrera euroa ez den gainerako txanpon eta bileteek baliorik izango ez dutelako (hala ere,

Banku Zentralek epe luzeagoa emango dute trukeak egin ahal izateko). Uztailaren 1etik aurrera, baina, finantz erakundeek emango duten dirubakarria euroa izango da.

Finantz erakundeek luzatzen dituzten mugimendu-agiriak eta kontuen saldoak tokian tokiko txanponetan (edota atzerrikoetan, dibisa kontuak badira) bezala euroetan ere luzatu ahal izango dira. Euroetan luzatzen bada, truke ofizialaren tipoa erabiliko da. 1999ko urtarriletik 2002ko ekainera bitartean ireki ahal izango dira kontuak eurotan, baina txanponik eta bileterik ez dagoenez,

■ Diru beltzak eurotan trukatzeko arriskua ikusiz gero, zati handia dolarretara edo yenetara joan liteke

ezingo da dirurik atera eurotan. 2002 urteko uztailaren 1etik aurrera eragiketa guztiak, Eurotan bakarrik egin beharko dira. Tokian tokiko txanpona erabili ahal izango duen bakkarra Moneta eta Ekonomia Batasuneko kide ez den herrialdea izango da.

Euroaren sarrerak ez du aldaketarik eragingo interes-tipoan, gordailuen saldoetako balioan, aurrezpen-kontuetan, ezarpen edota kutxako bonoetan ere. 2002ko urtarrilaren 1a bitartean edozein dirutan edo eurotan, nahi bezala, eduki ahal izango dira kontu hauek guztiak. Aurrerantzean ordea, kontu edo bono

hauen balioa automatikoki aldatuko da eurotara, 1999ko urtarrilaren 1ean, era aldaezinean, ezarritako truke-tipoa- ren arabera.

Obligazio pribatuak, akzioak eta inbertsio-fondoak eurotara aldatzeko ez da behar izango bankuetara joan eta tituluak aldatzea. Indarrean dauden obligazioen interesak ez dira aldatuko eta kobratzeko interesen balioa berdina izango da. 1999ko urtarrilaren 1etik aurrerako balore publikoak eurotan luzatuko dira.

Maileguen kasuetan, interes-tipoak ez dira aldatuko eta amortizazio nahiz saldoen balioak euotara aldatuko dira. Interes-tipoa aldagarria duten maileguen kasuetan, interes horiek merkatuaren bilakaerara egokituko dira.

2

“ e l n i ñ o ”

4

1997 Egunkaria urriak 19

30

IKASLEAREN LIBURUA
• 3. MAILA

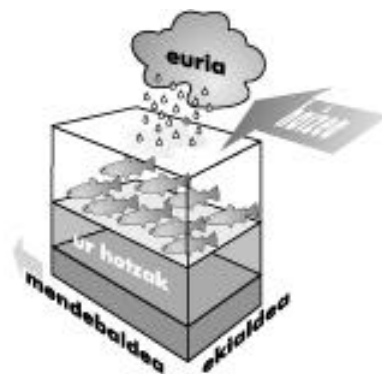
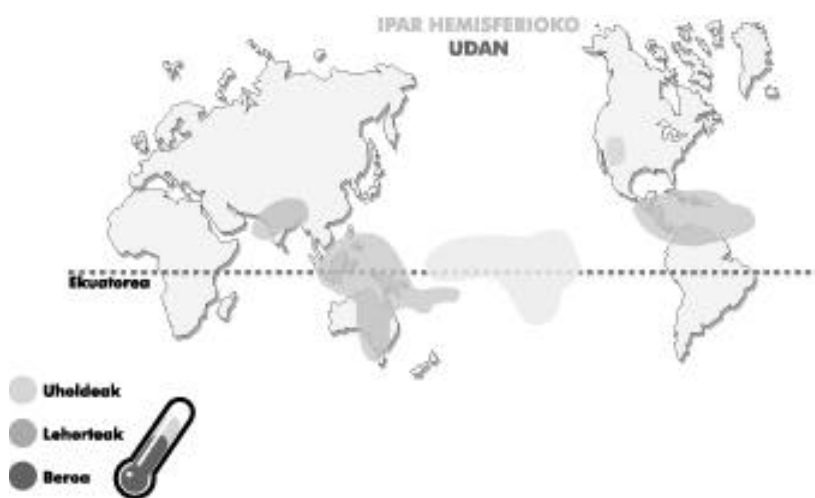
“ e l n i ñ o ”

“EL NIÑO”-REN ERAGINA

Egoera normalean

Alisio haizeak ekialdetik mendebalera jotzen du, eta itsasoko azaleko ur epelak Asiarantz bidaltzen ditu berriro. Eskualde horretan ur epela pilotzen da eta ebaporazioak eurite handiak eragiten ditu. Horrekin batera, mugimendu horrek ur hotzak Pazifikoko beste aldera eramaten ditu, amerikar kostara.

“El Niño”-rekin

Alisio haizea ahuldu egiten da. Pazifikokoaren mendebaldean ez da ur epela pilotzen. Ozeanoaren ekialderantz eta iparrerantz joaten da ur epela eta ur hotzaren ibilbidea oztopatzen du. Euriteen eskualdean lehortek izango dira eta amerikar kostan euriteak.

Planktona beherantz joaten da eta azaleko arrainak ere beherantz doaz janari bila. Ondorioz, kostako bizitza ahuldu egiten dira; hegaztiei alde egiten dute. Arrantzan ere eragina dauka, arrain gutxiago harrapatuko baitituzte.

Aldaketa Klimatikoaren sasoia

◆ El Niño fenomenoa sekula baino indartsuago iritsiko da Pazifikora ◆

MUNDU ERDIAK IZANGO DITU KLIMA ALDAKETA tropikalaren eraginak. Ohi baino sei hilabete lehenago hasi da *El Niño* fenomenoa, eta adituak mende honetako fenomeno meteorologiko handienaren zain daude. Gutxienez 1998ko udaberria arte hondamendi handiak dituela mehatxu eginez datorren fenomenoari aurre egiteko prestatzen hasi dira Pazifikoko inguruetako herrialdeak.

Eurite ikaragarriak herri batzuetan, lehorte luzeak beste batzuetan, ezohiko beroa hegoamerikar neguan, Indiar Ozeanoaren inguruetan montzoirik ia batere ez, uholdeak Kalifornian eta hurakak intentsitatearen aldaketa –leku batzuetan oso indartsu eta besteetan ohi baino ahulago–. Horiek ziren adituek joan den ekainean iragarri aurreikuspenak, eta begirada bat emanez gero, hein handi batean bete egin direla esan behar da. *El Niño*-ren gorabeherak ez dira hasi baino egin; urte amaiera oraindik eroagoa izango dela aurreikusi dute. 1998ko udaberria arte iraungo duen fenomenoaren _____ bi urtetako uztei kalte egingo diete. Aditu batzuek esan dute aspaldian iragartzen ari diren munduko klima aldaketa dagoeneko hasi dela, *El Niño* maiztasun handiagoz agertzen baita.

Zer da El Niño?

El Niño fenomenoa ozeanoaren eta atmosferaren anomalia da. Hego Pazifikoko eskualde tropikalean du jatorria eta funtsean itsasoko uren ezohiko berotasunean atzematen da. Urak normalean baino gehiago

berotzen dira korronteen eta haize beroengatik. Eskualde horretan arruntak diren alisio haizeak behar baino gehiago berotzen direnean hasten da sortzen *El Niño*. Peruko herri indigenek, Paita herriko arrantzaleek, duela pare bat mendetik ezagutzen dute fenomenoa, eta izen hori jarri zioten –"haurra" esan nahi du euskaraz– _____ handienak Eguberri inguruan iristen zirelako, Jesus haurraren jaiotzaren inguruko ospakizunetan. Uraren hotz-beroaren igoerak planktona nabarmen gutxitzea dakar, eta geratzen dena ur azaletik behera jaisten da. Horrekin, planktonez elikatzen diren arrainak _____ egiten dira, eta beheragoko uretara jaisten dira, horietaz elikatzen diren lurreko animaliak –hegaztiak batik bat– jakin gabe geratzen dira, eta alde egiten dute beste leku batzuetara. Hainbat arrain-motak, sardinak eta antxoak bereziki, ur hotzagoak nahiago dituzte. _____, Peruko eta Ekuadorko kostetan arrantza ikaragarri jaisten da, arrain-irinararen industriak behea jotzen du eta bi herrietako populazioak elikatzeko arazoak izaten ditu. Hori gertatzen da *El Niño*-ren

indarra hain handia ez denean. Baina aurtengoa bezalakoa denean, ondorioak handiagoak dira, eta eskualde zabalagora _____ dira. Azken berrogei urteotan azaldu den hamargarren aldia da aurtengoa. 3-5 urtetik behin agertzen da fenomenoa, baina zazpi urtean behin ere azaldu izan da. Maiztasuna ez da matematikoa.

Adituen bilera

Hirurehun aditutik gora bildu ziren Genevan abuztuaren amaieran, eta oraingoa mende honetako fenomeno klimatiko nagusia izan zitekeela esan zuten. _____, urte erdi aurreratua iritsi den *El Niño*-k gainditu egingo ditu 1982-83ko *El Niño*-k eragindako _____, orain arteko handienak: bi mila lagunetik gora hil ziren *El Niño*-ren ondorioz, eta 10.000 milioi dolarreko diru _____ eragin zituen. Zientzilarien nazioarteko komunitateak Pazifikokoan 70 buiaz osatutako sarea jarri dute ekuadorreko lerroan, hotz-beroari, haizeari eta itsasoko uren beste gorabehera batzuei dagozkien datuak hartzeko. Frantziak eta EEBB-k batera egindako proiektu

batek Topex Poseidon satelitearen bitartez jaso nahi ditu fenomenoaren datuak. NASAk irailaren amaieran informatu zuenez, sateliteek ur berotze osatutako masa handiak _____ dituzte, eta itsasoaren mailak gora egin duela –kasu batzuetan 25 zentimetro– ohartarazi dute. Datu horiek 1982ko *El Niño*-rekin parekatzeko modukoak dira. Itsasoaren hotz-beroa, ohikoa baino hiru gradu _____ da. Perun, Ekuadorren, Bolivian, Kolonian eta Argentinan, hego hemisferioko negua –uztaila eta abuztua– batez bestekoa baino 4-7 gradu beroagoa eduki dute. Txilen uholde handiak izan ziren ekainean eta Atacama basamortuan, munduko lekurik lehorrenetakoan, aurrekaririk ez duten euriteak eta elurteak izan dira. Lidia hurakanak, amerikar Pazifikokoan 350 kilometro orduko abiadura ere hartu zuen eta bost metrotik gora altxatu zuen itsasoa. NASAko beste satelite behatzaile batek, UARSek, ur bapore kopuru handiak atzeman ditu Pazifikoko erdi-ekialdean. Bapore kontzentrazio handi hori eta azken hilabeteetan izan den ekaitzen ugaltzea fenomeno beraren bi aldeak dira. Perun malaria arazo larria izan da hilabete hauetan, euriteen _____ estankatuta geratu den urarengatik. Herrialde horretako hegoaldean, berriz, lehortek uza guztia hondatu du, eta milaka abelburu hil dira janik gabe geratu direlako.

Gorabehera handiak eguraldian

El Niño fenomenoak eraginik ba ote du aurtengo Euskal Herrian izan ditugun eguraldi nahasketetan? Espainiako Metereologiako Institutu Nazionalaren arabera, ezin lite-

ke halakorik baieztatu. Udaberriko lehortea, uda honetako euriteak eta udazken hasierako beroak *El Niño*-ren _____ dela baieztatzea gehiegi da Institutuarentzat. Erdialdeko Europan uztailean izan ziren uholdeak ere ezin dira Pazifikoko fenomenoari lotuta azaldu. Espainian eta Marokon izan diren uholdeak ere faktore horretatik kanpo geratuko lirakeke adituen arabera. Kontuan hartu behar da badiela beste faktore batzuk munduko klima _____ ari direnak, Lurraren berotzea esaterako. Bartzelonako Unibertsitateko sail batek Azoreetako antizikloien gorabeherak aztertu ditu *El Niño*-ren indarra kontuan hartuta, eta aldaketak nabari direla esan du. Klimaren desorekak atmosferaren zirkulazio orokorrean eragina izan du. Antizikloien eta borrasken kokapena asko alda daiteke, eta intentsitatea ere bai. Hipotesi batzuen arabera, iparreko hemisferioan borraska azpipolarrak Britaniar Uharteetatik Eskandinaviara eta Baltikora eramaten dituen korrantea hegoalderantz abiatu da. Horrek esplikatu lezake, _____, aurtengo uda ohikoa baino freskoagoa eta euritsuagoa izana Euskal Herrian. _____, hortik *El Niño*-k Europan eragina duela esatea alde handia dago. Hipotesiak egin dituzte hainbat tokitan, baina ez dute azaldu *El Niño*-ren eragina Europan.

Urtaroen atzetik indartsuena

Hala ere, kontuan hartu behar da nonbaiten zerbait gehiegi edo gutxiegi egiten badu, beste lekuren batean alderantziz egingo duela. *El Niño* fenomenoak eguraldia aldarazten duen bigarren indartsuena da

urtaroen ostean. Indar hori edukita, bere eragina munduko leku askotara hedatzen da, eta beste lekuetan, maila apalagoan bada ere, eragina edukitzea ez litzateke horren harritzekoa izango. Leku batzuetan gainezka egin duten urak ez dira urtero espero diren lekuetan eroriko. Indiar Ozeanoko montzoietan asko jaitsi da botatako uren kopurua. Indiako hegoaldean iaz baino %30 gutxiago egin du dagoeneko, eta datorren urteko uza osoa arriskuan geratu da. Berak produzitutakoarekin autosufizientea den herri horrek gorriak igaroko ditu datorren urtean. 1961etik hona abuztuaren ez zen hurakanik falta izan Antilletan; aurtengo, berriz, ez du egin. Mexikon, berriz, Paulina hurakanak 400 hildakotik gora utzi zituen duela aste-bete. Lehortea, eta horrekin nekazaritzako hondamendiak eta sute arriskuak izango dituzte Australian, Afrikako hegoaldean, Indonesian, Filipinetan eta Indian. Azken asteetan keak Indonesiako zeru osoa hartu du eta Filipinetako hegoaldera eta Tahilandiarra abiatu da. 32.000 lagun inguruk arnasa hartzeko arazo larriak izan dituzte Sumatran eta Borneon egurgintzako industrien ohianetan egindako kontrolak gabeko suteek –lehortek area-gotuta– eragin duten kearen-gatik. Urriaren hasieran iritsitako lehenbiziko erauntsiek egoera hobetu dute.

Dena ez da hain ezkorra

El Niño-ren ondorioak ez dira hondamendiak izango bakarrik. Eskualde batzuk eta sektore ekonomiko batzuk _____ irtengo dira. Estatu Batuetako ipar-ekialdeko estatuetan negu epela espero dute. Horrela energia aurreztuko dute berogailua gutxiago

erabiliko baitute –1982ko *El Niño*-k 2.000 milioi dolarreko kalteak eragin zituen EEBBetan, baina 500 milioi dolar aurreztu zituzten neguan–. EEBBetako erdialdean, _____, tornadoek intentsitate txikiagoa edukiko dute eta kalteak txikiagoak izango dira. Kalifornian, arrantzaleek espezie tropikalak arrantzatzeke aukera izango dute. _____, EEBBk aterako dituzte ondoriorik onenak fenomeno horretatik. Baina beste leku batzuetan ere batek kendutakoa beste batek emango die. Perun, _____, erai-kuntza sektoreak gorakada izan du dagoeneko: 22.000 lanpostu berri sortu dira larrialdi egoeran dauden lurretan. Japonian ere negu epelak

energia aurrezten lagunduko die, baina eski estazioetan etekinak murriztu egingo zaizkie. Kontuan hartu behar da baita ere, aurtengo *El Niño* agian 1982koa baino bortitzagoa izango den arren, beharbada kalteak murriztukoak izango direla. Azalpena oso erraza da. Duela hamabost urte arte EEBBek ez zuten kalte handirik izan. *El Niño* fenomenoarengatik, baina 1982an bai. _____, NASAren teknologia erabili dute Pazifikoko ur-korronteak eta kondentsazioak zaintzeko, eta eskualde guztietako herriei elkarlanean aritu dira. Gaur egun, hilabeteetako aurrerapenarekin aurreikus dezakete *El Niño*-ren indarra eta aurretik

neurriak hartzeko denbora badaukate. Australian, esaterako, urte hasieratik bazekiten lehortea izango zutela aurten eta datorren urtean. _____, lehortera hobeto egokitzen diren produktuak landatu dituzte nekazariak, eta kalteak erdira murriztu dituzte. Beste leku batzuetan, ebakuazio-lanak uholdeak eta ekaitzak iritsi aurretik egin dituzte, edo etxeen oinarriak sendotu dituzte. Beti bezala, baliabide gutxi dituztenek jasango dituzte kalte nagusienak, zer datorkien aurretik jakinda ere aurre egiteko biderik ez dutelako edukiko.

● Koldo Aldabe ●

Ahozko azalpenak ematea
ez da uste bezain erraza eta hori horrela dela frogatuko dizugu
ikastunitate honetan. Komunikabideetako kazetariak eginkizun honetarako zein
euskarri edota baliabide erabiltzen dituzten ikusiko duzu, azken jardueran
azalpen egokia eman dezazun
lagunduko baitizu.

HABE